

Päijät-Hämeen liiton lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausuntopyyntö maakuntien liitoille 1.9. mennessä
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=537dcf40-f979-4536-9749-7d92d46a7031>

Suomen hallituksen esitysluonnos sisältää ehdotuksen valtion aluehallintouudistukseen liittyvästä lainsäädännöstä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Lupa- ja valvontavirastosta, laki elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta ja laki Ahvenanmaan valtionvirastosta. Lakiehdotukset sisältävät säännökset virastojen organisaatiosta, johtamisesta, tulosoajuksesta ja hallinnon järjestämisestä.

Lupa- ja valvontaviraston ja elinvoimakeskusten perustamisen takia on syytä tarkentaa säännöksiä ohjaustoimivallasta ja viranomaisten yhteistyöstä. Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin kuuluisivat aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle kuuluvia tehtäviä. Elinvoimakeskusten tehtäviin kuuluisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille kuuluvat tehtävät siltä osin kuin niitä ei siirretä Lupa- ja valvontavirastolle.

Uudistuksen yhteydessä aluehallintovirastojen kilpailu- ja kuluttajahallinnon tehtävät siirrettäisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastoon, eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja elintarvikkeita koskevat tehtävät Ruokavirastoon sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten julkisen henkilöliikenteen tehtävät Liikenne- ja viestintävirastoon.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion aluehallintouudistukseen liittyviä muita lakeja. Laki aluehallintovirastoista, laki Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirastosta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista kumottaisiin.

Aluehallintouudistus kytkeytyy ympäristöministeriössä valmisteilla olevaan yhden luukun lainsäädäntöhankkeeseen, jossa kehitetään ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa sääntelyä ja edistetään yhden luukun asiointimahdollisuutta Lupa- ja valvontavirastossa. Asiaa koskeva luonnos hallituksen

Maakuntajohtaja

31.08.2024

§ 46/2024

esitykseksi on samaan aikaan lausuntokierroksella (19.6. – 1.9.2024).

Asian on valmistellut kehittämisjohtaja Juha Hertsi.

Päätös

Päijät-Hämeen liiton lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi.

A. Tehtävien uudelleen organisointi

Kohta 1: Lupa- ja valvontavirasto

Tehtävien uudelleen organisoinnista voidaan Lupa- ja valvontaviraston osalta todeta, että Päijät-Hämeen maakunnan näkökulmasta Lupa- ja valvontaviraston perustaminen voi onnistuessaan olla myönteinen askel kohti yhdenmukaisempaa lupapalvelua ja tehokkaampaa valvontaa. Viraston tulisi kuitenkin varmistaa, että alueelliset erityispiirteet ja paikallinen asiantuntemus otetaan huomioon. On tärkeää, että virasto toimii läheisessä yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa ja että sen toiminta ei aiheuta ylimääräistä hallinnollista taakkaa yrityksille, kunnille ja kansalaisille.

Valtion aluehallinnon tehtävillä on lukuisia yhtymäpintoja kuntien ja maakunnan liittojen tehtävien kanssa, joten muutoksella on väistämättä vaikutuksia niin kuntiin kuin maakunnan liittoihin. Uudistuksessa valtion virastojen koko ja toimialueet suurenevät ja siksi on tärkeää, että valtion aluehallinto pysyy alueilla, on aidosti läsnä ja toimii kehittäjäkumppanina kunnille ja maakunnille. Voidakseen toimia tehokkaasti valtion aluehallinnon tulee tuntea paikalliset olosuhteet, alueiden vahvuudet ja heikkoudet.

Toimialaohjauksen tulee pysyä strategisella tasolla.

Maakuntajohtaja

31.08.2024

§ 46/2024

Hallituksen lupa- ja valvontavirastosta antaman esityksen 3 §:n kohdan 3 mukaan Lupa- ja valvontavirastolle siirtyvät alueiden käytön valvonta ja ohjaus. Vuonna 2017 tehdyllä lain muutoksella ohjaustehtävä muutettiin edistämistehtäväksi eikä valtion aluehallinnolla ole sen jälkeen ollut alueiden käytön ohjaustehtävää. Maakunnan liitot näkevät, että nyt valmisteilla olevassa valtion aluehallintouudistuksessa ohjaustehtävää ei tule säätää lupa- ja valvontavirastolle. Kyse on Suomen perustuslain (731/1999) 121 §:n kunnallisen itsehallinnon periaatteen noudattamisesta, jossa kunnan hallinto perustuu kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kaavoitus on osa tätä itsehallinnon periaatetta. Näin merkittävästä kuntien itsemääräämisoikeuteen vaikuttavasta kysymyksestä ei tule säätää osana tätä valtion aluehallinnon uudistamisen prosessia, vaan asia tulee tarvittaessa selvittää ja arvioida osana alueidenkäyttölain kokonaisuutta, mikäli siihen nähdään olevan tarvetta.

Uusi valtakunnallinen virastorakenne edellyttää erilaisten yhteistyörakenteiden luomista ja yhdyspintojen arviointia.

Kohta 2: Elinvoimakeskukset sekä kehittämis- ja hallintokeskus

Elinvoimakeskusten rooli on keskeinen alueellisen elinvoiman ja kilpailukyvyn edistämisessä. Päijät-Hämeen maakuntahallitus on maaliskuussa lausunut mallista, jossa Kanta-Häme ja Päijät-Häme olisivat mahdollisesti osa Etelä-Suomen elinvoimakeskuskokonaisuutta Uudenmaan maakunnan kanssa. Tämä johtaisi tilanteeseen, missä elinvoimakeskuksista tulisi niin kooltaan kuin resursseiltaan valtakunnallisesti erittäin epäsuhtaisia.

Päijät-Hämeen maakuntahallitus esitti 12.03.2024, että Kanta- ja Päijät-Hämeeseen perustettaisiin oma Hämeen elinvoimakeskus. Tämä on ensisijainen esitys Päijät-Hämeen osalta.

Edelleen Päijät-Hämeen maakuntahallitus korostaa tarvetta varmistaa elinvoimakeskusten tasavertainen palvelukyky, -nopeus ja -rakenne, jotta yrityksiä ja toimijoita voidaan palvella tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti eri maakunnissa. Elinvoimakeskusten vaikutusalueella resurssien tulisi jakautua niin, että sekä kaupunkialueet että maakuntien pienemmät kunnat ja yritykset saavat tarvittavan tuen kehittämiseen ja investointeihin.

Maakuntajohtaja

31.08.2024

§ 46/2024

Elinvoimakeskusten tulisi tunnistaa yhteistyö paikallisten yrityspalvelutoimijoiden kanssa, kun esimerkiksi Päijät-Hämeessä kaikki kunnat ovat vuodesta lähtien 2025 mukana alueen kehittämissyhtiö LADECissa. Uudistuksen jatkamiselle olisi syytä perehtyä esim. Alankomaiden yrityspalvelumalliin, joka on tehokas yhteismalli EU:n, valtion, kuntien ja alueen yrityspalveluiden organisoitumista esim. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:46.

Päijät-Hämeen liitto toteaa, että on olemassa suuri riski sille, että elinvoimakeskusten tehtävät ovat päällekkäisiä maakuntien liittojen lakisääteisen aluekehitystehtävän kanssa. Työnjaon tulee olla selkeä. Samalla Elinvoimakeskusten toiminnan tulee tukea alueiden omiin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin perustuvaa alueiden kehittämistä yhteistyössä kuntien ja maakunnan liittojen kanssa.

Valtioneuvoston asetus elinvoimakuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta nimeää, toimialueet ja toimipaikat. Siinä määritellään Etelä-Suomen elinvoimakeskusten toimialue, johon kuuluvat Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakunnat. Valtioneuvoston asetuksella tulisi säätää vain elinvoimakeskusten toimialueista ja toimipaikoista jokaiseen maakuntaan vähintään yksi, ei päätoimipaikoista. Päijät-Hämeen liitto esittää toissijaisena ratkaisuna, että Etelä-Suomen elinvoimakeskusten päätoimipaikaksi määritellään Lahti ja toimipaikaksi Helsinki.

Etelä-Suomen elinvoimakeskusten päätoimipaikan perustaminen Lahteen on perusteltua mm. siksi, että siten ehkäistään valtionhallinnon ja sen työpaikkojen keskittymistä pääkaupunkiseudulle ja pystytään tasapuolisemmin tunnistamaan maakunnan palvelutarpeet osana elinvoimakeskusten toimintaa. Lahtea sijaintipaikkana puoltaa myös se, että Lahden kaupungissa ja Päijät-Hämeen maakunnassa on pääkaupunkiseutuun, suuriin kaupunkeihin ja muihin maakuntiin verrattuna suhteessa vähemmän valtion työpaikkoja.

Lahti on helposti saavutettavissa ja monipaikkaisen työskentelyn ja etätöiden ansiosta päätoimipaikan siirtäminen Lahteen ei kuormita juurikaan henkilöstöä. Lahdessa on pienemmät kiinteistökulut kuin pääkaupunkiseudulla ja asuminen edullisempaa. Lahdessa sijaitseva päätoimipaikka tukisi alueen

Maakuntajohtaja

31.08.2024

§ 46/2024

elinvoimaa ja tasapainottaisi alueellista kehitystä Uudellamaalla ja Päijät-Hämeessä.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen osalta on olennaista, että sen toiminta tukee elinvoimakeskusten työtä sekä edistää hallinnon sujuvuutta ja tehokkuutta.

Kohta 3: Kommentit virastolakiin, säännöskohtaisiin perusteluihin ja hallituksen esitysluonnokseen sekä mahdolliseen virastoasetukseen

Päijät-Hämeen maakunnan näkökulmasta virastolait ja niihin liittyvät säännöskohtaiset perustelut vaikuttavat pääosin hyvin perustelluilta. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että sääntely on riittävän joustavaa ja mahdollistaa alueellisten erityispiirteiden huomioon ottamisen. Virastoasetuksen tulee selkeyttää virastojen rooleja ja vastuita sekä varmistaa yhteistyö eri viranomaisten välillä.

B. Muut mahdolliset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

Hallituksen esitysluonnos on kokonaisuudessaan kattava. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että uudistuksen vaikutukset arvioidaan säännöllisesti ja että tarvittavia muutoksia voidaan tehdä joustavasti, kun vaikuttavuuden arviointi valmistelussa on ollut puutteellista. Päijät-Hämeen maakunnan kannalta on myös tärkeää, että alueen toimijoiden ääni tulee kuulluksi ja että heillä on mahdollisuus vaikuttaa uudistuksen sujuvaan toteutukseen ja sen kehittämiseen jatkossa. Resurssien ja palveluiden tasavertainen saatavuus on turvattava eri alueille.

C. Hallituksen esitysluonnoksen sisältämät muut lakiehdotukset

Päijät-Hämeen maakunta pitää tärkeänä, että lakiehdotukset, joilla toteutetaan uudistuksen edellyttämät tehtäväsiirrot, ovat selkeitä ja johdonmukaisia. Maakuntien liitoilla tulee säilyttää vähintään nykyinen vahva rooli EU:n alueellisen koheesio politiikan toteuttamisessa aluetasolla, kun valtion aluehallinto siirtyy entistä suurempiin yksiköihin ja niukkeneviin resursseihin. Tehtävien siirrot Lupa- ja valvontavirastolle, elinvoimakeskuksille, kehittämis- ja hallintokeskukselle sekä muille virastoille tulee toteuttaa siten, että siirtymävaihe on sujuva ja että uusi järjestelmä toimii tehokkaasti alusta alkaen. Lisäksi on varmistettava, että siirtymävaiheessa ei synny katkoksia palveluiden saatavuudessa tai laadussa.

Maakuntajohtaja

31.08.2024

§ 46/2024

D. Tiivistelmä lausunnon päähuomioista ja näkemyksemme esityksen kannatettavuudesta

Onnistuessaan valtion aluehallintouudistus voi parantaa hallinnon tehokkuutta ja alueellista elinvoimaa. Keskeiset huomioitavat asiat ovat Lupa- ja valvontaviraston johdonmukainen toiminta, elinvoimakeskusten riittävät resurssit, elinvoimakeskusten ja maakuntien liittojen välinen selkeä työnjako ja yhteistyö, sekä uudistusprosessin ja tehtäväsiirtojen sujuvuus.

Uudistuksen käytännön toteutuksessa tulee varmistaa riittävät resurssit ja niiden tasapainoinen jakautuminen elinvoimakeskuksen koko toiminta-alueelle. Lisäksi uudistuksessa tulee huomioida kehittämisen alueelliset erityispiirteet ja tarpeet.

Päijät-Hämeen maakuntahallitus esitti 12.03.2024, että Kanta- ja Päijät-Hämeeseen perustettaisiin oma Hämeen elinvoimakeskus. Tämä on ensisijainen esitys Päijät-Hämeen osalta.

Päijät-Hämeen liitto esittää toissijaisena ratkaisuna, että Etelä-Suomen elinvoimakeskuksen päätoimipaikaksi määritellään Lahti ja toimipaikaksi Helsinki.

Niina Pautola-Mol
Maakuntajohtaja

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä:

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (*asianosainen*), sekä
- kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimus on toimitettava Päijät-Hämeen liiton kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa *asianosaisen* katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimusviranomainen

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, on Päijät-Hämeen liitto / maakuntahallitus

Kirjaamon yhteystiedot: toimisto(a)paijat-hame.fi

Postiosoite: PL 50, 15111 LAHTI

Käyntiosoite: Hämeenkatu 9

Sähköpostiosoite: toimisto(a)paijat-hame.fi

Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 9.00–15.00

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan oikaisua
- miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella oikaisua vaaditaan.

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.

Jos oikaisuvaatimuspäätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.